

Богасьорова В.С. Передумови і вплив природно-географічних факторів на розвиток і функціонування фермерських господарств Херсонської області / В.С. Богасьорова // Регіон – 2018: суспільно-географічні аспекти: матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців (м.Харків, 3-4 квітня 2018р.) / Гол.ред.колегії Л.М. Немиць. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. – С.188-190

УДК 911.3:33(477.72)

В.С.Богасьорова

viktoriiia2016ab@gmail.com

*Науковий керівник – д. геогр. наук, доц. І.О. Пилипенко
Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна*

ПЕРЕДУМОВИ І ВПЛИВ ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ФАКТОРІВ НА РОЗВИТОК І ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Агропромисловий комплекс є найважливішою і особливою складовою народного господарства країни, без якої неможливе забезпечення населення продовольством, а окремих галузей промисловості сировиною. Складовою його частиною є сільське господарство. Це комплекс галузей, кожна з яких має притаманні тільки їй специфічні властивості.

Формування та розвиток агропромислового виробництва різних територіальних рівнів обумовлене перш за все дією сукупності природно-географічних факторів. Роль природних факторів проявляється в таких результативних показниках, як рівень та стійкість врожаїв, їх якість та затрати на одиницю виробництва сільськогосподарської продукції. Цей вплив зберігається при веденні сільськогосподарського виробництва на зрошенні, що є актуальним для сільськогосподарського виробництва в Херсонській області, а також в умовах захищеного ґрунту, адже норми та частота поливу, тривалість та інтенсивність обігріву тісно зв'язані з ґрунтово-кліматичними умовами. Слід відмітити, що природні умови впливають не тільки на землеробські галузі, але й на розвиток та розміщення тваринництва. Цей вплив проявляється через різну структуру та різний характер забезпеченості посівів кормових культур [4].

Серед основних форм господарювання на селі, які на сьогодні існують в сучасній системі сільськогосподарського виробництва є: сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та особисті господарства населення.

На сучасному етапі незаперечним є той факт, що за роки аграрних трансформацій в Україні була зафіксована ціла низка негативних тенденцій у землекористуванні та сільськогосподарському виробництві країни в цілому. До таких тенденцій можна віднести: зниження продуктивності рослинництва, різке скорочення поголів'я тварин, загострення екологічної ситуації в сфері землекористування тощо [5].

Звичайно, зазначені негативні тенденції щодо розвитку сільськогосподарського виробництва характерні як для господарств суспільного, так і для господарств приватного сектору, зокрема фермерських господарств [3]. Проте встановлено, що основним фактором зниження продуктивності рослинництва, за роки аграрних трансформацій був структурний, зокрема, погіршення (з позицій продуктивності) структури посівів на орних землях, а також багаторічних плодово-ягідних насаджень. Зниження питомої продуктивності рослинництва в господарствах у результаті погіршення структури землекористування зумовлене на 75%, а падінням урожайності сільськогосподарських культур - на 25%.

У сільськогосподарських підприємствах та фермерських господарствах основною причиною падіння продуктивності рослинництва було зниження врожайності сільськогосподарських культур. Цим фактором зумовлено майже дві третини зниження питомої продуктивності рослинництва, а структурним фактором дещо більше однієї третини

Розвиток тваринництва за роки аграрних трансформацій мав негативну тенденцію. У сільгосппідприємствах різко скоротилося поголів'я продуктивних тварин (від 3 до 12 разів), знизилася їх продуктивність (продуктивність корів, наприклад, зменшилася більш як на 40%, середньодобові прирости ваги на вирощуванні і відгодівлі великої рогатої худоби зменшилися на 40%, а свиней -

на 45%). Обсяг виробництва тваринницької продукції зменшився майже в 5 разів.

Зазначені тенденції характерні і для території Херсонської області.

В процесі дослідження встановлено, що серед основних чинників, які визначають зміни спеціалізації, територіальної організації, відмінностей функціонування фермерських господарств, можна виділити такі:

- зміни територіальної структури сільськогосподарського виробництва.
- споживчий фактор (кон'юнктура ринку).
- система розселення
- структурні зрушення у територіальній спеціалізації сільського господарства.

Зазначимо, що як правило найбільшою мірою диференціюють аграрне виробництво і виступають найбільшим обмеженням структурних змін просторові відмінності природних аграрних ресурсів території того або іншого регіону. У регіонах, де відсутні оптимальні агрокліматичні умови виробництва для тих, або інших сільськогосподарських культур, налагодити їх товарне виробництво неможливо [1]. Вважається, що саме природні властивості агроресурсного потенціалу, які визначають формування диференціальної ренти I, мають найбільш істотний вплив на структуру доходів сільськогосподарських виробників.

Ми погоджуємось, що в ринкових умовах чинник диференційної ренти I набирає більшого значення. Разом з тим, в процесі проведених досліджень на прикладі Херсонського регіону встановлено, що територіальна організація більшості фермерських господарств детермінована природно-екологічними умовами лише опосередковано, а провідне значення для її формування мають соціально-економічні фактори (близькість до міста, густота населення в регіоні, попит на певну продукцію тощо). Така ситуація пояснюється тим, що достатньо однорідний фон агровиробничих ресурсів регіону висуває на перший план фактори суспільно-географічного положення та транспортної доступності [2].

Природно-агровиробничі та суспільно-географічні чинники визначають відмінності спеціалізації, територіальної організації, і особливості функціонування фермерських господарств.

Домінуючим впливом характеризуються суспільно-географічні фактори, зокрема:

- периферійність регіону певною мірою сприяє розвитку тваринництва та деякою мірою – розвитку зернового сегмента спеціалізації особистих та фермерських господарств;
- густота населення визначається, як багатоаспектна складова і умова розвитку фермерських господарств, вплив цього фактора є сильним і різновекторним і визначає зміни як спеціалізації рослинництва, так і тваринництва;
- зрошування також впливає на функціонування фермерських господарств, впливаючи на більшість показників як рослинництва, так і тваринництва;
- сільськогосподарська освоєність та розораність території внаслідок специфіки землекористування в Херсонському регіоні значною мірою пов'язані і визначають в основному тенденції розвитку і територіальної організації рослинництва.

Список використаних джерел: 1. Богадьорова Л.М. Особливості територіальної організації та спеціалізації фермерських господарств України в зоні степу / Л.М. Богадьорова, В.С. Богадьорова // Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства. Зб. Наук. праць. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2014. – Вип. 6. – С.5-12. 2. Богадьорова, Л. М. Особливості та фактори розвитку особистих господарств населення Херсонської області / Л. М. Богадьорова // Географія і сучасність: зб. наук. праць Національного педагогічного ун-ту ім. М. П. Драгоманова. - К., 2005. - Вип. 14. - С. 147-154. 3. Заячук М.Д. Геопросторова організація фермерського укладу України : [монографія] / М.Д. Заячук. – Чернівці: Букрек, 2015. – 520 с. 4. Пилипенко І.О. Застосування регресійного методу для визначення просторових закономірностей впливу факторів (на прикладі густоти населення Херсонської області) / І.О. Пилипенко // Часопис соціально-економічної географії. – 2007. – Вип. 3 (2). – С. 125-128. 5. Саркісов А. Особливості розвитку різних форм господарювання в АПК Херсонської області / А. Саркісов // Часопис соціально-економічної географії. – 2009. – Вип. 6 (1). – С. 188-193.